

Леся Ланцута

ЛИСЕНКОВИЙ ЮВІЛЕЙ У ЛЬВОВІ 1992 РОКУ

З 1 по 8 березня львів'яни святкували 150-річчя від дня народження фундатора національної музичної культури Миколи Лисенка, відновивши славні галицькі традиції вшанування видатного митця. Протягом восьми днів відбувався музичний фестиваль, що показав творчість композитора в усьому розмаїтті, відкрив і нові, незнані досі сторінки його доробку. Організатори свята – Львівське відділення Спілки композиторів України, Львівська консерваторія, подолавши численні труднощі, забезпечили високий рівень проведення фестивалю.

Творчій постаті Миколи Лисенка також було присвячено науково-теоретичну конференцію (2–4 березня). З цікавими, цінними, іноді дискусійними спостереженнями виступили 24 науковці з найбільших культурних центрів України: Києва, Одеси, Харкова, Донецька, Дрогобича, Львова. У їх доповідях було узагальнено значення Лисенка в історії української музичної культури, висвітлено проблеми його стилю, дано оцінку виконавсько-педагогічній, фольклористичній, громадсько-політичній діяльності. В результаті постала широка панорама дослідницьких напрямів, що виразно засвідчило актуальність лисенкознавчої теми.

Конференцію відкрила професор, доктор мистецтвознавства Стефанія Павлишин, місткий і змістовний виступ якої окреслив місце Лисенка в історії розвитку української музики.

Привернули увагу спроби оцінки діяльності композитора з широких культурологічних позицій. Аспірант Київської консерваторії Олександр Козаренко підкреслив його заслугу у створенні національного музичного стилю. Богдан Деменко наголосив на винятково важливому значенні Лисенка у формуванні національної музичної самосвідомості, поставив проблему стилю композитора, що донині залишалась поза увагою дослідників. Він прийшов до нетрадиційного висновку про неоднорідність стилістики як визначальну особливість мислення митця. Очевидно, молодий музикознавець заторкнув лише один з аспектів складної проблеми індивідуального стилю Лисенка, яка чекає подальшого вивчення.

Аналізу окремих стильових рис композиторської спадщини присвятили свої доповіді доцент Київської консерваторії Лідія Корній (на прикладі "жіночої" лірики в романсах Лисенка на вірші Шевченка) та музикознавець із Дрогобича Оксана Фрайт ("Романтичні засади програмності у фортеп'яній творчості Лисенка").

Предметом музикознавчих зацікавлень були також окремі жанри творчості композитора. Аспірантка Київської консерваторії Ніна Дика намагалася з'ясувати "джерела" його камерно-інструментальної музики. Однак у цьому виступі бракувало саме "свіжості" поглядів на витоки українського камерно-інструментального музикування. Дослідниця оминула увагою досягнення спадщини XVIII століття. Оксана Білик на прикладі камерних опусів Лисенка здійснила спробу узагальнення ролі драматургічних функцій фактури у музиці. Ця проблема теж вимагає

врахування усіх значних музикознавчих здобутків у вивченні теорії фактури, термінологічної чіткості.

Відома композитор і музикознавець Богдана Фільц присвятила свою доповідь музично-педагогічним засадам Лисенка та їх ролі у розвитку музичної освіти Галичини 1903–1939 років. Значення педагогічного досвіду митця для формування виконавської культури молодих музикантів підкреслила викладачка Донецького музично-педагогічного інституту Наталія Строчан. Роль композитора у формуванні київської скрипкової школи розкрила педагог Львівської консерваторії Валерія Лапсюк.

Загальновідомо про вплив Лисенка на подальші композиторські покоління. Віддзеркалення принципів його праці з фольклорними джерелами у камерно-інструментальній творчості українських митців розкрила Тетяна Моргунова з Донецька.

Довгі роки замовчувались численні свідчення про активну громадсько-політичну позицію композитора. Висвітленням цієї "білої плями" займається директор київського музею Лисенка Роксана Скорульська. Вона розповіла про діяльність композитора по увічненню пам'яті Шевченка, навела архівні документи про його політичне переслідування. Привабила особлива зацікавленість дослідниці обраною темою, захоплення і пієтизм у ставленні до минулого музичної культури. Вагому роль Лисенка у національно-визвольному русі на східноукраїнських землях у другій половині XIX – на початку XX століття підкреслив музикознавець з Києва А. Катренко. Вклад митця у відродження національної культури Харкова висвітила Олена Кононова.

Світлана Мірошниченко з Одеси звернула увагу на досі невідому сторінку життя композитора, пов'язану з його музично-теоретичною освітою у Ляйпцігській консерваторії.

Останнє засідання конференції було присвячено тісним зв'язкам Лисенка з Галичиною. Доцент Львівської консерваторії Ярема Якуб'як у своїй доповіді здійснив порівняльно-стильовий аналіз творчості Лисенка і Людкевича. Головний диригент Львівської філармонії, доцент Львівської консерваторії Іван Юзюк розповів про "нелегкі" долі опер композитора на сцені Львівського театру опери та балету ім. І. Франка. Михайло Бурбан з Дрогобича повідомив про надзвичайну подію недалекого минулого – проведення у липні-серпні 1942 року Першого Краєвого Конкурсу Українських Хорів у Львові, приуроченого 100-м роковинам від дня народження Лисенка. Педагог Дрогобицького педагогічного інституту Роман Сов'як відзначив роль композитора у мистецькій долі Остапа Нижанківського. Критичну оцінку записів Лисенка народних пісень з голосу Франка дав доцент Львівської консерваторії Богдан Луканю. Ірина Сікорська з Києва здійснила порівняльний аналіз опер "Енеїда" Лисенка та "Еней на мандрівці" Лопатинського.

Окремі виступи містили важливі висновки, що лягли в основу резолюції конференції. Доцент Львівської консерваторії Любомира Яросевич, змалювавши широку панораму українських музикознавчих досліджень, присвячених життю і

творчості Лисенка, підкреслила "обов'язковість" появи нових ґрунтовних теоретико-аналітичних праць. Науковий співробітник лисенківського музею в Києві Ірина Щербанюк наголосила на необхідності повного академічного видання творчої та епістолярної спадщини композитора, публікації нових архівних документів, здійснення фонозаписів.

Отже, як підсумувала Стефанія Павлишин, «настав час повернути Лисенка Україні».

Наприкінці зазначимо, що не всі повідомлення відзначалися належним високим науковим рівнем. Очевидно, варто було б здійснити чітке розмежування між серйозними науковими дослідженнями і виступами, що мали суто інформативний чи публіцистичний характер.

Критичну оцінку викликали опубліковані тези наукових повідомлень в "анонімній" редакції. Очевидно, слід було б також подати короткі відомості про учасників конференції. Як трапляється при організації подібних заходів, не відбулося декілька із запланованих доповідей.

Загалом досягнення значно перевищили втрати, адже конференція, поза сумнівом, відкрила нову сторінку лисенкознавства.

